

dr hab. Grzegorz Nieć, prof. UP
Instytut Nauk o Informacji
Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej
ul. Podchorążych 2, 30-048 Kraków
tel. +48 506 190-200
grzegorz.niec@up.krakow..pl

Posudek oponenta diplomové práce / Recenzja pracy dyplomowej

Autor: Bc. Marcela Cimřlová
Název/tytuł: Polská národnostní skupina v Německu
Vedoucí práce/promotor: prof. PhDr. Jaroslav Kučera, CSc
Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd,
Institut mezinárodních studií, Katedra německých a rakouských studií
Rok: 2018
Rozsah práce/objetość: [7]+66 s.

Celem pracy, jak czytamy, było „analyzovat postavebí polské menšiny v Německu, která od 90.let 20. století usiluje o získání statusu národnostní menšiny, a provést výzkum zabývající se argumenty německé strany, která nesouhlasí s uznáním této menšiny”.

Praca składa się z wstępu, trzech rozdziałów i podsumowania. Pierwszy i drugi mają charakter wprowadzający. Pierwszy dotyczy mniejszości narodowych w Niemczech i polityki państwa wobec nich, drugi przedstawia dzieje polskiej mniejszości w tym państwie. Najobszerniejszy – trzeci poświęcony jest obecnej sytuacji, która od przewrotu ustrojowego w 1989 roku kształtuje się już w całkiem nowych warunkach geopolitycznych. W 1991 roku doszło do podpisania traktatu polsko-niemieckiego, w którym znalazły się też sprawy mniejszości – polskiej w Niemczech i niemieckiej w Polsce.

Pani Marceli Cimřlovej udało się uchwycić i ukazać złożoność sytuacji mniejszości polskiej w Niemczech, na którą w jakiś sposób wpływają skomplikowane relacje polsko-niemieckie w ostatnich dwóch stuleciach. Recz jasna, na kilkunastu stronach można te kwestie co najwyżej zasygnalizować, naszkicować, tu jednak znalazły się wszystkie najważniejsze problemy. Wojna i prześladowania polskiej ludności w Trzeciej Rzeszy, a później przesunięcie granic Polski na zachód w istotny sposób zmieniło strukturę polskiej mniejszości, która zdominowana jest już od tego momentu przez emigrację polityczną (do roku 1989) i zarobkową. Zupełnie nowa sytuacja wytworzyła się w momencie wejścia Polski do Unii Europejskiej i związanego z tym swobodnego przepływu ludności, kapitału i usług.

Polska mniejszość, jak zauważyła, dobrze integruje się ze społeczeństwem niemieckim, jednakowoż – w mniejszym lub większym stopniu – podtrzymuje swoją narodową tożsamość

i więzi z macierzą. Zasadniczy spór zaś toczy się wokół umowy z 1991 roku i jej konsekwencji, które w interesującym nas zakresie sprowadzają się do asymetrii w traktowaniu mniejszości przez jej sygnatariuszy. Autorka, i słusznie, zwraca uwagę na różnice w skali zjawiska oraz strukturze mniejszości polskiej w Niemczech i niemieckiej w Polsce, jak i złożony kontekst polityki emigracyjnej Niemiec, równocześnie jednak dostrzega racje i argumenty polskiej strony, która przez swój niedookreślony status jest w jakimś sensie pokrzywdzona. Status ten ogranicza jej dostęp do środków finansowych na działalność polskich instytucji w Niemczech, jak i utrudnia funkcjonowanie nauczania w ojczystym języku.

W podsumowaniu p. Marcela Cimfłova zwraca uwagę na intensywny dialog polsko-niemiecki w tej kwestii i podejmowane próby rozwiązania problemów mniejszości polskiej w Niemczech. I chociaż stanowisko władz niemieckich wydaje się nieprzejednane, to jednak – jak to trafnie ujęła – „Německo není ochotné Polonii uzнат jako národnostní menšinu *de jure*, podniká kroky, které potvrzují přítomnost polské národnostní menšiny *de facto*” (s. 58).

Autorka pracy „Polská národnostní skupina v Německu” oparła się na najnowszej literaturze przedmiotu, głównie niemieckojęzycznej, większość źródeł czerpiąc z Internetu. Warto jednak zwrócić przy okazji uwagę na obszerną bibliografię dotyczącą dziejów polskiej mniejszości w Niemczech, sięgającą jeszcze czasów przedwojennych, jak i całkiem współczesne prace, dotyczące chociażby życia kulturalnego Polonii, mediów polonijnych w Niemczech (np. M. Kalczyńska, *Media polonijne w Niemczech*, <http://www.polska-niemcy-interakcje.pl/articles/show/55>, tu obszerna bibliografia).

Praca pod względem formalnym nie budzi zastrzeżeń, aczkolwiek dziwi trochę bardzo nieekonomiczny sposób konstruowania przypisów. Nie uważam też za zasadne użycia niemieckiej nawy Opola – Oppeln (s. 24), zwłaszcza w odniesieniu do polskiej instytucji, jaką jest Instytut Śląski. Zresztą, w innym miejscu autorka posługuje się prawidłowo czeską nazwą tego miasta – Opolí (s. 32).

Powyższe uwagi w niewielkim stopniu obniżają wartość ocenianej pracy, która została przygotowana sumiennie. Pani Marcela Cimfłova zrealizowała postawione we wstępie cele pracy, zebrała i poprawnie zinterpretowała materiał, który pozwolił jej na sformułowanie przekonującej konkluzji. W pracy nie dostrzegam znaczących uchybień formalnych.

Navržená známka/proponovaná ocena: výborně

Gregor Nieć

Kraków, 28 V 2018 r